

Okul Öncesi Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Psikolojik Danışman Adaylarının Görüşleri

İbrahim YERLİKAYA*

Ramazan SAK**

İkbal Tuba ŞAHİN SAK***

Özet

Okul öncesi eğitiminin çocukların gelecek yaşamlarındaki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, bu sürecin kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Eğitimin bu döneminin amaçlarına ulaşabilmesinde okul öncesi öğretmenlerinin önemli bir rolü olmakla birlikte, bu sürecin daha kolay ve daha verimli geçirilmesi için hem okul öncesi öğretmenlerinin, hem de bu kademedeki çocukların ve ailelerinin profesyonel bir yardıma ihtiyaçları vardır. Bu durumda, okulda bulunan bir psikolojik danışman da çocuğun eğitim deneyimlerinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu nedenle bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının ve psikolojik danışman adaylarının okul öncesi eğitim kademesinde sürdürülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymayı ve bu görüşleri karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, temel nitel araştırma (basic qualitative research) yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya, 15 okul öncesi öğretmen adayı ve 21 psikolojik danışman adayı katılmıştır. Çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Nitel veri analizi için, kelime tekrarı yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, katılımcıların çoğu, okul öncesi dönemde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, okul öncesi dönemde sunulacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili okul öncesi öğretmen adayları ve psikolojik danışman adayları benzer görüşler bildirmişlerdir. Son olarak, bu dönemde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD.

** Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD.

*** Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD.

verimli hale getirilmesi için veli toplantıları düzenlenmesi, katılımcılar tarafından en çok dile getirilen öneridir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, okul öncesi öğretmen adayları, psikolojik danışman adayları, okul öncesi eğitim

Psychological Counseling and Guidance Services in Early Childhood Education: Views of Pre-Service Preschool Teachers and Candidate Counselors

Abstract

Considering the effects of early childhood education on children's future lives, this period of education is crucial. Preschool teachers have an important role in achieving the goals of early childhood education; there is a need for professional support and help not only for the teachers but also for the children and parents in order they often need a professional help and support to facilitate this process. In this case, a school counselor can play an important part in the education of young children. Therefore, this study describes and compares pre-service preschool teachers' and candidate counselors' views about psychological counselling and guidance services in early childhood education. In this study, basic qualitative research was used. The participants were 15 pre-service preschool teachers and 21 candidate counselors and a semi-structured interview protocol developed by the researchers was used to collect the data. For the qualitative data analysis, the word-repetition technique was used. According to the findings of the study, most of the participants thought that psychological counselling and guidance services were necessary in early childhood education. Also, same types of services were usually emphasized by pre-service preschool teachers and candidate counselors. Lastly, in order to make psychological counselling and guidance services more effective in early childhood period, approximately half of participants stated that meetings should be organized with parents.

Key words: Psychological counselling and guidance services, pre-service preschool teachers, candidate counselor, early childhood education

Giriş

Okul öncesi eğitim döneminde çocuk her türlü çevresel uyarıcıya açık olduğundan, bu dönemde çocuğa sunulacak uyarıcılar ve verilecek hizmetler, çocuğun tüm gelişim alanları açısından kritik bir öneme sahip olacaktır (Essa, 2013; Morrison, 2011). Günümüzde okul öncesi eğitimin bu önemi tüm dünyada kabul görmekte ve politika yapıcılar sadece okul öncesi eğitimin okullaşma oranını arttırmakla yetinmemekte aynı zamanda okul

öncesi eğitimde kaliteyi arttırmaya yönelik bir çaba içerisine girmektedirler. Okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşılmasında okul öncesi öğretmenlerinin rolü oldukça önemlidir. Ancak bu eğitim basamağında öğretmenlerin, çocukların ve anne-babaların ihtiyaç duyduğu yardım ve desteğin sağlanmasında psikolojik danışmanların katkıları da gözardı edilemez. Günümüz eğitim sistemlerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine olan ihtiyaç bütün eğitim basamaklarında giderek artmaktadır (Schmidt, 2008).

Tekin'in (2012) çalışmasındaki okul öncesi öğretmenleri, çocuğa ve aileye yapılacak rehberlik hizmetleri ve çocuk psikolojisi hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiş olup bu konuda hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını vurgulamışlardır. Öte yandan, Aliyev, Erguner-Tekinalp, Ulker ve Shine-Edizer (2012) yaptıkları çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan idareciler ve psikolojik danışmanların da okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini sunmak konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını, lisans eğitimleri süresince bu konuda sınırlı sayıda ders aldıklarını belirlemişlerdir. Kılıçoğlu (2013), okul öncesi öğretmenlerinin etkili rehberlik uygulamalarının gerçekleştirilmesinde eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ile ilgili araştırmasında, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin birtakım sorunların çözümünde yetersiz kaldıklarını, her okulda rehber öğretmen bulunmamasından dolayı da bu sorunların çözülemediğini ortaya koymuştur. Büyükgöncü'nün 2013 yılında yapmış olduğu bir çalışmaya göre, okul öncesi öğretmenleri bireyi tanıma teknikleri konusunda ortak bir anlayışa sahip değildirler. Ayrıca, okul öncesi öğretmenlerinin çoğu, bireyi tanıma teknikleri konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duymakta, yarıya yakını ise bu teknikleri kullanma konusunda yeterli bilgiye sahip bulunmamaktadır (Büyükgöncü, 2013). Scruggs, Wasielewski ve Ash (1999), okul öncesi ile 12. sınıf aralığında bulunan gruplarla yaptıkları çalışmada anne-babaların, okul personelinin ve öğrencilerin danışmanlarla ilgili görüşlerine yer vermiş ve çalışmaya katılan okul personelinin çoğunluğunun (%76), anne-babaların (%52) ve ortaokul öğrencilerinin ise yarısının (%57) psikolojik danışmaların, okulda danışmanlık dışındaki diğer işlerle meşgul oldukları görüşünde olduğunu ortaya koymuştur.

Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine olan ihtiyaç konusundaki farkındalık, Milli Eğitim Bakanlığı'nın çalışmalarına da yansımıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012 yılında Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı (MEB, 2012) yayınlanmıştır. Okul Öncesi

Eğitimde Rehberlik Programı'na katılan çocukların, okula ve çevreye uyum sağlamaları, ilkokula hazırlanmaları, eğitim ortamlarına ve öğrenmeye karşı olumlu tutum ve anlayış geliştirmeleri, kendilerini tanımaları, kişiler arası ilişkilerini geliştirmeleri, sağlıklı ve güvenli yaşam için gerekli bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, aile ve topluma ilişkin farkındalık ve duyarlılık kazanmaları, meslekleri tanımaları, mesleklerin insan hayatındaki yeri ve önemine ilişkin farkındalık geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Okul öncesi eğitim kademesindeki çocuklar için bu amaçların gerçekleştirilmesinde; ailenin, okul yönetiminin, öğretmenlerin, psikolojik danışmanların, diğer çalışanların ve yakın çevrenin işbirliği yapması ve ortak bir anlayışa sahip olması gerekmektedir (MEB, 2012).

Yurt dışındaki okullarda verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin literatür incelendiğinde, yapılan çalışmaların çoğunlukla okul öncesi eğitimi dışındaki diğer eğitim kademelerinde gerçekleştiği görülmektedir (Bryan, & Holcomb-McCoy, 2004; Margolis, McCabe & Alber, 2004; Perkins, 2012). Türkiye'de yapılmış çalışmalarda da benzer bir durumun söz konusu olduğu söylenebilir (Çetinkaya, 1996; Darakçı, 2010; Özabacı, Sakarya & Doğan, 2008; Taşkaya & Kurt, 2010, Yumrutaş, 2006). Başka bir deyişle, Türkiye'de okul öncesi eğitim kademesindeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik yapılmış çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, özellikle hizmet öncesi eğitim sürecinde bulunan okul öncesi öğretmen adaylarının ve psikolojik danışman adaylarının okul öncesi eğitimi kademesindeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymak ve bu görüşleri karşılaştırmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın araştırma soruları şunlardır:

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Psikolojik danışman adaylarının okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında okul öncesi öğretmen adaylarının ve psikolojik danışman adaylarının görüşleri arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

Yöntem

Araştırma modeli

Bu çalışmada bir nitel araştırma yöntemi olan, temel nitel araştırma yöntemi (basic qualitative research) kullanılmıştır. Temel nitel araştırma yönteminde, diğer nitel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi gözlem, görüşme ya da doküman analizleri ile veriler toplanarak bir olgunun

açıklanması amaçlanmaktadır ve bu yöntem özellikle eğitimde oldukça yaygın şekilde kullanılmaktadır (Merriam, 2009). Bu çalışmanın amacı da bir bakış açısını, bir görüşü anlamak olduğundan, bu yöntem tercih edilmiştir (Merriam, 1998).

Katılımcılar

Çalışmaya Türkiye'de bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki okul öncesi öğretmenliği ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik anabilim dallarında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri katılmıştır. Katılımcıların, 15'i okul öncesi öğretmen adayları iken, 21'i psikolojik danışman adaylarıdır. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının tamamı bayanlardan oluşurken, psikolojik danışman adaylarının yarısından fazlası (n=12) erkektir.

Veri toplama aracı

Çalışmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Form oluşturma sürecinde öncelikle literatür taramasına dayalı olarak 14 sorudan oluşan bir taslak hazırlanmış ve bu taslak 2 öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Öğretim üyelerinin önerileri ile bazı sorularda düzenlemeler yapılarak 1 okul öncesi öğretmen adayları, 1 de psikolojik danışman adayları ile pilot görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda, bazı sorular formdan çıkarılmış, bazı sorular ise birleştirilmiştir. Bazı sorular da, adaylar tarafından daha anlaşılır olması için farklı şekilde ifade edilmiştir. Örneğin; "Okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde ne gibi sıkıntılar olduğunu düşünüyorsunuz? Örneklendirir misiniz?" sorusu "Sizce okul öncesi eğitim kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?" şeklinde, "Rehberlik hizmetlerinin başarılı olabilmesi için neler gereklidir?" sorusu, "Sizce okul öncesi eğitim kurumlarında sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili olabilmesi için neler yapılmalıdır?" şeklinde düzenlenmiştir.

Taslak yeniden 2 öğretim üyesinin görüşüne sunulularak formun son hali hazırlanmıştır. Bu çalışmada kullanılan görüşme formu, dördü adaylarla ilgili demografik bilgileri, sekizi de öğretmen adaylarının okul öncesi dönemde rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerini öğrenmek amaçlı açık uçlu sorular olmak üzere toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Demografik bilgilere yönelik sorular dışındaki görüşme sorularından bazıları aşağıda verilmiştir:

3. Okul öncesi eğitim kademesinde bulunan çocuklara ne tür rehberlik çalışmaları yapılmaktadır?

5. Sizce okul öncesi eğitim kurumlarında verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin, diğer kademelerde verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden ayırıcı özellikleri nelerdir?

8. Sizce okul öncesi eğitim kurumlarında sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili olabilmesi için neler yapılmalıdır?

Veri toplama süreci

Veri toplama sürecinde öncelikle öğretmen ve psikolojik danışman adaylarına çalışmanın amacı anlatılmış ve çalışmaya katılmayı isteyip istemedikleri sorulmuştur. Çalışmaya katılmak isteyen adaylar gönüllü katılım formunu imzaladıktan sonra, istedikleri yer ve zamanda kendileriyle görüşmeler yapılmıştır. Yine katılımcıların izni doğrultusunda görüşmelerin kaydı için ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Bütün katılımcılar ses kayıt cihazı kullanılmasını kabul etmiş ve görüşme süreleri 25 dakika ile 40 dakika arasında değişmiştir.

Veri analizi

Toplanan verilerin analizi için kaydedilen görüşmeler deşifre edilmiş ve 2 araştırmacı tarafından pek çok kez okunmuştur. Nitel veri analizi için, kelime tekrarı (word-repetition) tekniği kullanılmıştır (Bernard & Ryan, 2010). Bu tekniğe göre, görüşmelerdeki özgün ifadeler 2 araştırmacı tarafından ayrı ayrı listelenmiş ve ardından da ne kadar sıklıkla kullanıldıkları belirlenmiştir. Bireysel kodlamalar tamamlandıktan sonra bir araya gelinerek kodlamalardaki tutarlılıklar incelenmiştir. Farklı kodlar üzerinde tartışılarak çoğunluğu ile ilgili görüş birliğine varılmış, ancak görüş birliğine varılamayan kodlar burada belirtilmemiştir. Listelenen kodların ortak başlıklar altında toplanması sonucunda, 3 ana temaya ulaşılmıştır. Bunlar, okul öncesi eğitimde;

1. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gerekliliği
2. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin türleri
3. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili hale getirilmesi için öneriler

Geçerlik ve güvenirlik

Nitel araştırmalarda çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla kullanılacak pek çok yöntem vardır. Bu çalışmada, geçerliği sağlamak için katılımcı teyidi (participant feedback) yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanmış olan görüşme deşifreleri katılımcılara e-posta yoluyla gönderilerek, daha önce verdikleri bilgilere eklemek istedikleri noktalar olup olmadığı sorulmuştur. Bu yöntem, yanlış anlamaların engellenmesine ve doğru veri aktarımının sağlanmasına yardımcı olmuştur (Johnson, 1997; Krefting, 1991).

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için ise, veriler nitel çalışmalar konusunda deneyimli iki araştırmacı tarafından kodlanmıştır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, sadece Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki okul öncesi öğretmenliği ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik anabilim dallarında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinden gönüllü olanlar ile gerçekleştirilmiştir. Katılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamının bayan olması, çalışmanın bir başka sınırlılığıdır.

Bulgular

Rehberlik hizmetlerinin gerekliliği

Verilerin analizi sonucunda, çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının tamamının (n=15) ve psikolojik danışman adaylarının büyük çoğunluğunun (n=19) okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin olması gerektiği yönünde bir görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmen adayları, çocukları tanıma (n=3), çocuğun okula uyum sürecini kolaylaştırma (n=2) ve aile eğitimi (n=2) gibi konularda rehberlik servisine ihtiyaç duyulacağını vurgularken, psikolojik danışman adayları; çocuğun okula uyum sürecinde (n=13), çocukların tanınmasında (n=3), aile eğitiminde (n=3) ve ilköğretime hazırlık sürecinde (n=3) rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulabileceğini ifade etmişlerdir. Bir psikolojik danışman adayı, görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

"Çocuklar evden ve ailelerinden ilk kez ayrılıyorlar. Yeni bir duruma, yeni insanlara ve yeni bir sosyal hayata uyum sağlamaya çalışıyorlar. Bu nedenle de, profesyonel bir yardıma mutlaka ihtiyaçları olacaktır."

Diğer yandan, bir psikolojik danışman adayı, okul öncesi dönemde çocuklar bu hizmetlerin farkında olmayacağı için, bu dönemde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çok gerekli olmadığını ifade etmiştir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin türleri

Yapılan analizler sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının çoğunluğunun, okul öncesi dönemde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin; okula uyum etkinliklerini (n=12), aile rehberliği (n=11) ve bireyi tanıma (n=10) çalışmalarını kapsamaları gerektiği görüşünde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, Tablo 1'de de görüleceği gibi, grup rehberliği (n=6) ve öğretmen rehberliği (n=2) de, okul öncesi öğretmen adayları tarafından bu dönemde sunulması gereken psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları olarak vurgulanmıştır.

Tablo 1. Okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin türleri

	Okul öncesi öğretmen adayları (n)	Psikolojik danışman adayları (n)
Okula uyum	12	19
Aile rehberliği	11	18
Bireyi tanıma	10	11
Grup rehberliği	6	6
Öğretmen rehberliği	2	-

Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine benzer şekilde psikolojik danışman adaylarının büyük çoğunluğu da, okul öncesi eğitimi kademesindeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin, okula uyum etkinliklerini (n=19) ve aile rehberlik hizmetlerini (n=18) kapsamaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Tablo 1’de de görüldüğü gibi, psikolojik danışman adaylarının görüşlerine göre, bireyi tanıma (n=11) ve grup rehberliği çalışmaları (n=6) da bu dönem rehberlik hizmetleri içerisinde yer alabilir. Bu adaylardan biri görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Özellikle okul öncesi dönemde çocuk, kendini ifade etmekte zorlanıyor. Onun sıkıntılarını veya ihtiyaçlarını anlamak için onu yakından tanımak gerekiyor. Bu, zaman zaman çocukla yapılan bireysel çalışmalarla zaman zaman da sınıftaki çocukların tamamına yönelik rehberlik çalışmalarıyla mümkün aslında. Böylece öğretmen de karşısındaki çocuk için en iyi yolun ne olacağını belirlemekte daha etkili ve somut adımlar atabiliyor.”

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili hale getirilmesi için öneriler

Okul öncesi öğretmen ve psikolojik danışman adaylarına okul öncesi dönemde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili hale getirilmesi ile ilgili görüşleri sorulduğunda, okul öncesi öğretmen adaylarının hemen hemen yarısı (n=7) ve psikolojik danışman adaylarının çoğunluğu (n=14) veli toplantılarının düzenlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Tablo 2).

Tablo 2. Okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha etkili hale getirilmesi için öneriler

	Okul öncesi öğretmen adayları (n)	Psikolojik danışman adayları (n)
Veli toplantıları düzenlenmesi	7	14
Okullarda nitelikli psikolojik danışmanların rehber öğretmenlerin bulunması	5	-
Sınıflarda düzenli gözlemler yapılması	3	2
Okulun fiziksel düzenlenmesinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için uygun şekilde düzenlenmesi	1	2
Etkili bir psikolojik danışman rehber öğretmen-sınıf öğretmeni etkileşimi sağlanması	1	5

Veli toplantılarının gerekliliğini vurgulayan okul öncesi öğretmen adaylarından biri görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Eğitimin amacına ulaşabilmesi için veli desteği önemli bir faktör. Özellikle farklı sorunları olan çocukların rehberlik hizmetlerinden tam anlamıyla faydalanabilmesi için velilerin psikolojik danışma hizmetleri ve rehberlik çalışmaları hakkında bilgi ve farkındalık sahibi olması lazım. Bu da velilerin çeşitli toplantılarla psikolojik danışmanlar tarafından bilgilendirilmesi ile mümkün."

Bu konuyla ilgili bir psikolojik danışman adayı ise şu ifadeleri kullanmıştır:

"Bir psikolojik danışmanla konuştuğumda velilerin kendisinin (psikolojik danışmanın) okulda neden bulunduğunu, ne gibi bir görevi olduğunu bilmediklerini söylemişti. Bu yüzden özellikle çocukla ilgili ipuçlarının aileden alındığı bu dönemde, düzenli veli"

toplantıları yapılarak aileler, psikolojik danışmanın okuldaki rolü, okuldaki rehberlik hizmetleri ve çocuklarının gelişim özellikleri ile ilgili olarak sık sık bilgilendirilmeli, çocuklarıyla ilgili her konuda desteklerine ihtiyaç duyulduğu da açıkça ifade edilmelidir.”

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimi kademesinde daha etkili hale getirebilmesi için kurumlarda nitelikli psikolojik danışmanlar istihdam edilmesi gerektiği bazı okul öncesi öğretmen adayları tarafından vurgulanırken (n=5), bu husus psikolojik danışman adayları tarafından dile getirilmemiştir. Ayrıca, etkili bir psikolojik danışman-sınıf öğretmeni ilişkisi sağlanması, okul öncesi öğretmen adaylarına (n=1) oranla daha fazla psikolojik danışman adayı (n=5) tarafından vurgulanmıştır. Bunlara ilave olarak, sınıflarda düzenli gözlemler yapılması ve okulun fiziksel ortamının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için uygun şekilde düzenlenmesi de bazı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Örneğin bu konuya vurgu yapan psikolojik danışman adaylarından biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Gözleme gittiğimiz okullarda şunu görüyorum; danışman çocukla birebir görüşme yapmak istiyor veya veliyle çocuğun özel durumu hakkında konuşmak istiyor ama bunun için uygun ortam yok. Ya o an boş olan bir sınıfı kullanıyor ya da öğretmenler odasında diğer insanların yanında bu konuşmayı yapmak durumunda kalıyor.”

Tartışma

Okul öncesi öğretmen ve psikolojik danışman adaylarının, okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri karşılaştırıldığında, psikolojik danışman adaylarının çoğunluğunun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin özellikle çocukların uyum sürecini desteklemek için gerekli olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Buna paralel olarak, Atıcı (2006) da ilköğretimde görev yapan 17 öğretmen ve 6 psikolojik danışman ile görüştüğü çalışmasında, küçük yaş gruplarıyla çalışan öğretmenlerin çoğunlukla okula uyum problemleri ve okul fobisi gibi konularda psikolojik danışmandan yardım istediğini ifade etmiştir. Ancak, okula uyum sürecinin desteklenmesi için psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının gerekliliği az sayıda okul öncesi öğretmen adayı tarafından dile getirilmiştir. Bu durum, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocukların okula uyum sürecinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin işlevi konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanabilir.

Okul öncesi öğretmen adayları ve psikolojik danışman adayları, okul öncesi eğitim dönemi için genellikle aynı tür psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarını dile getirirken, okul öncesi eğitim kademesinde öğretmenlere yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri olması gerektiği yalnızca okul öncesi öğretmen adayları tarafından dile getirilmiştir. Bu durum, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik yaşamında bazı sınıf içi sorunlarla karşılaşabilecekleri, dolayısıyla da profesyonel bir yardıma gereksinim duyabilecekleri öngörüsünden kaynaklanabilir. Ayrıca, bu bulgu, Aliyev, Erguner-Tekinalp, Ulker ve Shine-Edizer (2012)'in okul öncesi öğretmen adaylarının lisans döneminde aldıkları eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik gibi konularda yetersizlikler olduğu bilgisiyle ve Tekin'in (2012) 6 okul öncesi öğretmeni ile yaptığı çalışma sonucunda ifade ettiği okul öncesi öğretmenlerinin çocukla ve ailelerle ilgili konularda hizmet içi eğitime ve bir psikolojik danışmanın desteğine ihtiyaç duydukları bulgusu ile paraleldir. Ayrıca, psikolojik danışman adaylarının okul öncesi eğitim kademesindeki öğretmenlere yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gerekliliğinden söz etmemeleri ve bu kademeye psikolojik danışman atanmasını gerekli görmemeleri bu adayların lisans eğitimi süresince müşavirlik hizmetleri konusunda yeterli bilgiye sahip olamadıkları biçiminde açıklanabilir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini daha etkili hale getirmek için veli toplantıları düzenlemek iki grup katılımcı tarafından da en çok dile getirilen öneridir. Okul öncesi öğretmen adaylarının ve psikolojik danışman adaylarının bu önerileri, ailenin eğitim sürecindeki önemi ile ilgili farkındalıkları olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca katılımcıların görüşlerinin, Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı'nda (MEB, 2012) geçen, "Programda yer alan kazanımların kazandırılma sürecinde okul aile iş birliği kaçınılmazdır. Bu sebeple kazanımlara yönelik yaşantıların aile ortamında da sağlanması, takibinin yapılması ve aile desteği programın etkililiğini artırmak için gereklidir" (s.11) ifadeleriyle de uyumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, bu araştırma sonuçları ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarındaki psikolojik danışman adaylarının müşavirlik hizmetlerinin önemi konusunda daha donanımlı bir şekilde yetişmeleri sağlanabilir.
2. Psikolojik danışman atamalarında okul öncesi eğitim kurumları öncelikli olarak düşünülebilir.

3. Okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında, öğretmen adaylarına rehberlikle ilgili görevlerini yapabilecek donanımı kazandıracak derslere yer verilebilir.
4. Bundan sonraki çalışmalarda, okul öncesi öğretmenlerinin ve psikolojik danışmanların okul öncesi dönemdeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri karşılaştırılabilir.
5. Bundan sonraki çalışmalarda, okul öncesi öğretmen adaylarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri karşılaştırılırken, öğretmen adaylarının cinsiyetleri bir değişken olarak alınabilir.

Kaynakça

- Aliyev, R., Erguner-Tekinalp, B., Ulker, R., & Shine-Edizer, F. (2012). The perceptions of school counselors and principals towards new psychological counseling and guidance services in early childhood education in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice, Special Issue*, 3083-3098.
- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle başetme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Dergisi*, 25, 55-68.
- Bernard, H. R., & Ryan, G. W. (2010). *Analyzing qualitative data: Systematic Approaches*. Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Bryan, J., & Holcomb-McCoy, C. (2004). School counselors' perceptions of their involvement in school-family-community partnerships. *Professional School Counseling*, 7, 162-171.
- Büyüköncü, N. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan bireyi tanıma tekniklerinin öğretmen görüşü açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türkiye.
- Çetinkaya, H. (1996). *Comparison between those who took counseling and those who did not take counseling in terms of self acceptance levels in eighth grade*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Darakçı, A. C. (2010). *The efficiency level of school principals in realizing the effective counseling services of classroom teachers in primary schools*.

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye.

- Essa, E. L. (2013). *Introduction to early childhood education*. Belmont: Wadsworth.
- Johnson, R. B. (1997). Examining the validity structure of qualitative research. *Education, 118*(2), 282-292.
- Kılıçoğlu, E. A. (2013). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin etkili rehberlik uygulamalarının gerçekleştirilmesinde eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy, 45*, 214-222.
- Margolis, H., McCabe, P. P., & Alber, S. R. (2004). Resolving struggling readers' homework difficulties: How elementary school counselors can help. *Journal of Educational and psychological consultation, 15*(1), 79-110.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- MEB. (2012). *Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı*. Retrieved from http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/rehberlik_okuloncesi.pdf on May 12, 2012.
- Morrison, G. S. (2011). *Early childhood education today*. Upper Saddle River, N.J: Merrill/Prentice Hall.
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). The evaluation of the school administrators' thoughts about the counseling and guidance services in their own schools. *Balikesir University The Journal of Graduate School of Social Sciences, 11*(19), 8-22.
- Perkins, G. W. (2012). *School Counselors' and teachers' perceptions of elementary school counselor roles related to personal/social, academic, and career counseling*. Retrieved from

http://www.counselingoutfitters.com/vistas/vistas12/Article_53.pdf
on November 1, 2013.

- Schmidt, J. J. (2008). *Counseling in schools: Comprehensive programs of responsive services for all students* (5th. Edition). Boston: Pearson publication.
- Scruggs, M. Y., Wasielewski, R. A., & Ash, M. J. (1999). Comprehensive evaluation of a K-12 counseling program. *Professional School Counseling, 2*, 244-247.
- Taşkaya, S. M., & Kurt, Y. (2010, November). The opinions of primary school teachers about school guidance services at primary schools. Paper was presented at the International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya, TURKEY.
- Tekin, G. (2012). Counseling and guidance services in early childhood education: The case of public preschools in Malatya, Turkey. *US-China Education Review* (10), 875-880.
- Yumrutaş, A. (2006). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.